Ed. **262. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 66 31. des. 1937, um breyt. á l. nr. 1 7. jan. 1935, um meðferð og sölu mjólkur og mjólkurafurða.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefur athugað frumvarpið og rætt það við ýmsa menn, sem standa að framkvæmd „mjólkurlaganna“, svo og við bændur, er búa á bæjarlandi Reykjavíkur, en þá snertir frumvarpið fyrst og fremst.

Til að afla sér sem gleggstra upplýsinga um, hver mundi vera meðalnyt kúa hér í Reykjavík, var athugað, hvaða meðaltöl þeir kýreigendur, sem eru í nautgripa-

ræktarfélögunum, hafa úr kúm sínum, ef draga mætti af því ályktanir um meðalnyt kúnna í Reykjavík.

Árin 1938, 1939 og 1940 voru milli 11 og 12 þúsund kýr í eign eða umsjá þeirra bænda, er voru í nautgriparæktarfélögunum. Meðalnyt þeirra allra var rétt um 2600 kg þessi ár. Af þessum kúm er nærri níundi hlutinn kvígur að fyrsta kálfi. Í Reykjavík er miklum mun færra af kvígum, því að kúauppeldi er þar hverfandi lítið. Aftur eru þar aðkeyptar kýr, og reynast þær oft misjafnlega meðan þær eru að venjast þeim sérstæðu lífskjörum, sem þeim þar eru boðin og oft eru allt önnur en þær áður hafa átt við að búa.

Hagar að sumrinu eru slæmir í Reykjavík, og þarf að gefa með beitinni fóðurbæti. Fóðurbætisgjöf er því meiri á kúm í Reykjavík en víðast annars staðar. Í lögunum er ákveðið að miða greiðslu verðjöfnunargjalds við það, að meðalkýrnyt sé 3000 kg á ári. Þegar athugaðir eru staðhættir allir, virðist sú tala of há, og getur nefndin eftir atvikum fallizt á að leggja til, að hún verði lækkuð í 2600 kg.

Í lögunum er gert ráð fyrir því, að hver kýreigandi megi hafa heima til eigin afnota ½ lítra á dag fyrir hvern heimilisfastan mann, og var þetta byggt á því, að mjólkurneyzla í bænum var á þeim tíma minni en þetta, miðað við fólksfjölda. Nú er hvort tveggja, að mjólkurneyzla bæjarbúa hefur aukizt nokkuð, og að nefndin vill sýna, að hún telur, að mjólkurneyzlan eigi enn að aukast og það verulega, og vill hún því gera ráð fyrir, að hver kýreigandi noti 1 lítra á dag pr. mann til drykkjar og matseldar, og því hækka það mjólkurmagn, sem ætlað er til eigin heimilis, úr ½ lítra í heilan.

Önnur grein frumvarpsins gerir ráð fyrir því, að hætt verði um stundarsakir að greiða verðjöfnunargjald, og þá líklega líka að verðjafna mjólkina eins og nú er gert.

Nú er þetta svo, að þeir menn, sem búa á bæjarlandinu og senda mjólk sína til samsölunnar, fá verðjöfnunargjaldið endurgreitt, ef þeir hafa ekki fleiri kýr en þeir hafa ræktaða hektara af landi. Hafi þeir fleiri kýr, greiða þeir verðjöfnunargjald af þeirri mjólk, er þeir hafa fram yfir 3000 lítra úr kúnum, sem eru á ræktaða landinu. En þegar horfið yrði að því að áætla kýrnytina 2600 kg, þá mundu þeir greiða verðjöfnunargjald af þeirri mjólk, er þeir hefðu fram yfir 2600 kg úr kúnum á ræktaða landinu. Og þeir, sem uppfylla þær kröfur til hreinlætis o. fl., sem gerðar eru til þess að þeir megi selja mjólk sína milliliðalaust beint til neytenda, greiða nú verðjöfnunargjald miðað við, að hver kýr mjólki 3000 kg, en ef breytingar okkar verða samþykktar, verður miðað við, að þær mjólki 2600 kg.

Mjólkursölunefnd hefur nú heimild til þess að ákveða, hversu verðjöfnunargjaldið skuli vera hátt, og getur breytt því hvenær sem henni þykir ástæða til. Síðast liðið ár var það 10% af útsöluverði mjólkurinnar, eða að meðaltali allt árið 7,0591 eyrir pr. lítra, en annars misjafnt eftir útsöluverðinu. Menn utan bæjarlandsins, er senda mjólk til samsölunnar, fá sem nemur verðjöfnunargjaldinu minna fyrir sína mjólk en menn á bæjarlandinu.

Greiðsla verðjöfnunargjaldsins byggist fyrst og fremst á því, að þeir, sem búa á bæjarlandinu, fá í gegnum mjólkursamsöluna tryggingu fyrir jafnari og betri markaði fyrir sína mjólk en þeir mundu hafa, ef þeir ættu að selja hana í samkeppni við hina, sem utan við búa. Þetta er þeim ákaflega mikið öryggi. Auk þess hefur Samsalan, þótt henni beri engin skylda til þess, tekið mjólk frá þeim þá tíma ársins, sem þeir hafa haft meiri mjólk en þeir gátu selt beint til fastra kaupenda, og er þetta þeim líka mikið hagræði, og þekkja þeir það bezt, sem þurftu að eyðileggja þessa mjólk, áður en Samsalan kom.

Nefndinni er það ljóst, að deila má um það, hvað hæfilegt verðjöfnunargjald ætti að vera, og að það getur átt að breytast með breyttum staðháttum og breyttri aðstöðu. Vegna þessa mun líka hafa verið horfið frá því að hafa það fastákveðið í lögum, heldur láta mjólkursölunefnd ráða því, enda verður að telja, að hún hafi langbezt skilyrði til að dæma um það, hve hátt það á að vera.

Nefndinni er kunnugt um það, að mjólkursölunefnd hefur nú til athugunar, hvort ekki sé timabært að breyta verðjöfnunargjaldinu til lækkunar, og með því að nefndin telur réttast, að mjólkursölunefnd ákveði það eftir kunnugleika sínum, telur hún ekki rétt að svo stöddu að breyta til frá því, sem verið hefur, og getur því ekki mælt með því, að önnur grein frumvarpsins verði samþykkt.

Nefndin leggur því til, að frv. verði samþ. með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:
   a. Í stað „3000 lítra" í 1. málsgr. 3. gr. laganna komi: 2600 lítra.
   b. Í stað „½ lítra" í 2. málsgr. sömu lagagr. komi: 1 lítra.
2. Við 2. gr. Greinin falli niður.
3. Fyrirsögn frumvarpsins orðist svo: Frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 66 31. des. 1937, um breyting á lögum nr. 1 7. jan. 1935, um meðferð og sölu mjólkur og rjóma o. fl.

Alþingi, 25. apríl 1942.

Þorst. Þorsteinsson, form.	Erl. Þorsteinsson, fundaskr.	Páll Zóphóníasson, frsm.